

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРОМИСЛОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЛІКІВ ТА КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ
КАФЕДРА АПТЕЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЛІКІВ

MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY OF PHARMACY
DEPARTMENT OF INDUSTRIAL TECHNOLOGY OF MEDICINES AND COSMETICS
DEPARTMENT OF DRUG TECHNOLOGY

Матеріали
V міжнародної науково-практичної конференції
Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
У ГАЛУЗІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

FUNDAMENTAL AND APPLIED RESEARCH IN THE
FIELD OF PHARMACEUTICAL TECHNOLOGY

23 жовтня 2025 р.
October 23, 2025
Харків, Україна
Kharkiv, Ukraine

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З НЕЛЕГАЛЬНИМИ ОНЛАЙН-АПТЕКАМИ В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ

Зоїдзе Д. Р.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. Найсуттєвішим серед ризиків, що створюють інтернет-аптеки можна назвати потенційну небезпеку для здоров'я споживачів через продаж підроблених або неякісних ліків. Наявність такої загрози пов'язують здебільшого з можливістю існування в інтернет-просторі нелегально або незаконно працюючих аптек.

Мета. Метою дослідження став аналіз сучасних методів боротьби з нелегальними онлайн-аптеками в Україні та у світі.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження були законодавчі акти, статті у журналі «Pharmaceutical Journal» та щотижневику «Аптека», огляди інформації на сайтах asopfoundation.pharmacy та interpol.int. В якості методів дослідження були використані узагальнення, порівняння та логічний аналіз.

Результати. У табл. 1 систематизовано міжнародні заходи щодо боротьби з нелегальним обігом фармацевтичних препаратів.

Таблиця 1

Міжнародні заходи щодо боротьби з нелегальними онлайн-аптеками

Назва	Рік	Статус	Країни-учасниці	Мета
Операція «Пангея»	2008	В рамках Програми незаконних товарів і глобальної охорони здоров'я (IGGH) Інтерполу	Країни-члени Інтерполу	Підвищення обізнаності громадськості про ризики, пов'язані з купівлею ліків на нерегульованих веб-сайтах
Альянс безпечних онлайн-аптек (Alliance for Safe Online Pharmacies –ASOP Global)	2009	Некомерційна організація	США, Канаді, Європа, Латинська Америка та Азія	Забезпечення безпечного доступу до ліків і боротьба з нелегальними онлайн-продавцями ліків
Конвенція MEDICRIME	2010	Міжнародний договір	Держави-члени і не члени Ради Європи	Боротьба з фальсифікацією медичної продукції та подібними злочинами, пов'язаними з загрозою громадському здоров'ю
Операція «Пангея XIV»	2021	В рамках Програми незаконних товарів і глобальної охорони здоров'я (IGGH) Інтерполу	Країни-члени Інтерполу	Конфіскація заборонених медичних виробів та видалення нелегальних веб-сайтів

Джерело: складено автором на основі [1-4]

З 1 липня 2015 року Європейський Союз запровадив мандат, який вимагає від держав-членів дотримуватись правових положень щодо спільного логотипу для інтернет-аптек, а Європейським агентством з лікарських засобів зазначається необхідність обов'язкової реєстрації роздрібних інтернет-продавців медикаментів національними регуляторними органами [5].

З метою захисту вітчизняного споживача в Україні з 2020 року запроваджено механізм регулювання і визначення легальності інтернет-аптек подібний до ЄС, основні параметри якого систематизовано у табл. 2.

Таблиця 2

Вимоги до електронної торгівлі ЛЗ в Україні

Загальні вимоги	Вимоги до веб-сайту	Логотип для ідентифікації
Для здійснення е-торгівлі ліками суб'єкт господарювання повинен мати: облаштовані приміщення та/або зони в матеріальній кімнаті для зберігання оформлених замовлень; власний веб-сайт, інформація про який внесена до Переліку*; власну службу доставки, обладнання та устаткування, що забезпечують дотримання визначених виробником умов зберігання ЛЗ під час їх доставки, та/або договір з оператором поштового зв'язку, який має відповідне обладнання та устаткування та внесений до Єдиного державного реєстру операторів поштового зв'язку; електронну систему розрахунків та/або мобільні POS-термінали для здійснення е-платежів, у тому числі банківських карток безпосередньо за місцем надання послуги	1. Повне найменування 2. Інформація про наявність ліцензії 3. Режим роботи 4. Номери телефонів, адреси е-пошти для здійснення замовлення 5. Інформація про ліки, доступні для замовлення, продажу, доставки із зазначенням їх актуальної ціни та повної назви 6. Дані про виробника, умови зберігання, інструкції для медичного застосування ЛЗ згідно з даними Державного реєстру лікарських засобів 7. Перелік ліків, заборонених до доставки 8. Умови продажу ЛЗ, оплати, їх вартість, терміни, умови та вартість доставки, порядок оформлення та терміни дії договору роздрібної купівлі-продажу ліків, акції та знижки на них 9. Умови повернення ЛЗ неналежної якості 10. Наявність опції для надання консультації під час замовлення 11. Посилання на інші веб-сайти винятково з метою розміщення актуальної інформації про наявність та ціну ЛЗ	– Зображення та порядок використання логотипу затверджені наказом МОЗ № 2776 – Суб'єкт господарювання, внесений до Переліку*, має право використовувати логотип винятково на власному веб-сайті, інформацію про який внесено до Переліку*. – Держлікслужба в день внесення суб'єкта господарювання до Переліку* надає йому доступ до посилання на сторінку веб-сайту Держлікслужби, де розміщений електронний файл зображення логотипа у форматі «*.cdr». – Суб'єкт господарювання забезпечує розміщення логотипа з гіперпосиланням на сторінку Переліку* в лівому верхньому куті кожної сторінки власного веб-сайту. Логотип при натисканні переводить споживача на сторінку Переліку* у сервісі «E-Trade Check», на якій розміщені відомості ліцензіата. Забороняється використання логотипа суб'єкта господарювання: якого виключено з Переліку*– з дня виключення; який не має права на здійснення електронної роздрібної торгівлі ЛЗ.

Джерело: складено автором на основі [6-10]

*Перелік суб'єктів господарювання, що мають право на здійснення електронної роздрібної торгівлі лікарськими засобами, розміщено у сервісі <https://pharmacy.dls.gov.ua/> «E-Trade Check».

Висновки. Таким чином, ринок електронної комерції ліками окрім певних переваг має й значні загрози як для споживача, так і для виробника фармацевтичної продукції. Так, для першого вони полягають у ризику для здоров'я через неякісну продукцію, а для другого – у втраті прибутків та іміджу внаслідок підробок оригінальних лікарських засобів. Наразі з метою боротьби з цим явищем у світі вживаються різноманітні заходи, серед яких перше місце посідає законодавче врегулювання електронної торгівлі на аптечному ринку. Втім, залишається невирішеним питання подальшої гармонізації міжнародного законодавства у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Легальні інтернет-аптеки в Україні: все добре в теорії, але гірше – на практиці? Щотижневик «Аптека». № 13 (1434). URL: <https://www.apteka.ua/article/690560> (дата звернення: 13.10.2025).
2. The MEDICRIME Convention. URL: <https://www.edqm.eu/en/the-medicrime-convention> (дата звернення: 13.10.2025).
3. ASOP Global Foundation. URL: <https://asopfoundation.pharmacy/> (дата звернення: 13.10.2025).
4. Pharmaceutical crime operations / INTERPOL. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Illicit-goods/Pharmaceutical-crime-operations> (дата звернення: 13.10.2025).
5. Online pharmacies must carry EU logo from 1 July 2015. The Pharmaceutical Journal. 16 June 2015. URL: <https://pharmaceutical-journal.com/article/news/online-pharmacies-must-carry-eu-logo-from-1-july-2015> (дата звернення: 14.10.2025).
6. Закон України «Про лікарські засоби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.10.2025).
7. Кириченко І. Е-торгівля ліками: обмеження послаблені, але принцип «недозволене заборонено» залишається / The Farma Media. Опубліковано 16.05.2024. URL: <https://thepharma.media/uk/business/31332-e-torgovlya-lekarstvami-ogranicheniya-oslableny-no-princip-nerazresennoe-zapreshheno-ostaetsya-25012023> (дата звернення: 13.10.2025).
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.10.2025).
9. Алешко Д., Малолітнев О. Дистанційна торгівля ліками: що варто взяти до уваги. Щотижневик «Аптека». № 39 (1310). URL: <https://www.apteka.ua/article/612857> (дата звернення: 13.10.2025).
10. Демченко І. С. Дистанційна торгівля лікарськими засобами в Україні. Часопис Київського університету права. 2021. №4. С. 99–104. URL: <http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/5038/1/DemchenkoDistanciynatorgivlyalikalarskimyzasobamuvUkraini.pdf> (дата звернення: 13.10.2025).